

María Xosé Queizán e Carlos Casares falan da novela galega

Encetouse o día quince un ciclo de conferencias sobor do tema «Achegamento a literatura actual galega» organizado pola Asociación de Escritores. O programa comprende doce intervencións de outros tantos autores repartidos en catro xornadas intermitentes. Nesta semán celebráronse as dúas primeiras e pra próxima, nos días vintaedous e vintaetrés terá lugar a segunda parte do ciclo que estará adicado a poesía. Nel intervirán Xosé Luis Méndez Ferrín que falará sobor da «Evolución da poesía galega despois da postguerra», Bernardino Graña, que tratará da «Canción e creación», Manolo Vilanova falará verbo da «actitude pra unha renovación literaria», Margarita Ledo Andión intervirá sobor «Da forma na comunicación poética», Antón R. Reixa falará «Sobor a actitude poética», e por último, o coordinador das Xornadas e segredario da Asociación de Escritores, Alfonso Pexegueiro centrará a súa intervención sobor do «Mito e poder da poesía».

MARIA XOSÉ QUEIZAN: «A NOVELA GALEGA»

Na primeira intervención que deu apertura o ciclo na súa parte adicada a narrativa, participaron María Xosé Queizán e Carlos Casares. Fallou a presenza de Xavier Alcalá que tería de falar sobor de «Qué é unha novela». María Xosé Queizán explicou «A novela galega en relación coa nosa sociedade», bosquejando unha panorámica xeral da nosa narrativa dende a súa aparición a fins do

século XIX coa novela «Máxima ou a filla espurea» de Marcial Valladares en 1880, típico expoñente do novelón sentimental, curiosamente diglosico, e dentro da tónica costumista que continuaría ate entrado o século XX, con novelas nas que predominaban mulleres abnegadas (e o caso de «Neveda» de Francisco Herrera que próximamente vai reeditar «Edicións Xerais»).

Pasou despois a falar do movemento artístico no que xurde a novela histórica, como «A terceira de Bonaval» de López Ferreiro, pra pasar despois a novela determinista dentro dun certo naturalismo do que é unha mostra a obra de Xan de Mesma, «A besta», aparecida no ano 1899.

Andando o presente século a novela galega segue a ser folletinesca, sentimental e rural, incidindo a conferenciante no paralelo desenvolvemento dos nosos pais respecto do resto de Europa onde se estaba a producir un proceso de ampla difusión cultural protagonizado pola burguesía; dado que a produción libresco está intimamente vencellada o nivel de vida, e Galicia daquela e netamente rural, non se da o necesario consumo de libros, entre outras cousas pola falla dunha burguesía autónoma que podera levar a cabo o espallamento cultural que se está a dar no continente europeo.

Até a aparición da xeneración «Nos», Galicia non se vencia o acontecer literario do resto de Europa. Nistos momentos

estase a dar unha novela que reflexa o estado de descontento inocente dunha sociedade que tenta de se orientar cara a valores cualitativos, e unha narrativa que produce persoaxes individualistas, enfrentados coa sociedade que os arrodea, na procura de valores auténticos nun mundo en exceso conformismo convencional.

Na nosa literatura hai nidos exemplos deste quefacer, dende a obra de Otero Pedrayo, que en «Arredor de sí» parte da súa experiencia personal e plasma a fuxida do individuo, neste caso cara a outras latitudes, e o desprecio da súa xeneración pola burguesía foránea, ate outro home da época, Castelao, que utilizara o camiño do humor para fuxir tamén desa mesma realidade contestada. A literatura galega neste intre funciona como reacción diante dun mundo hostil e incoerente. Logo vai evolucionar o mesmo ritmo que a sociedade que a produce e pasan a se-los artistas un produto do seu tempo.

María Xosé Queizán puxo como exemplo deste proceso a obra de Mourullo «Nasce un arbore» na que escomenza o proceso de deshumanización dos protagonistas, ou «Memorias de tains», onde aparecen seres perdidos, kafkianos, en situacións caóticas; xurden os temas da morte, o sexo, o mundo onírico, agroma o insconiente, dándose tamén, noutras obras a aparición da influencia da corrente «behaviourista». Escomenza unha etapa de destruc-

ción da propia estrutura da novela e de falla de coincidencia do artista consigo mesmo, dándose un afastamento pleno do espírito totalizador da xeración «Nos» pra escomenzar a se tratar asuntos parcelados, nímios, como na obra de Suárez Llanos «Como clquer día».

A novela actual califícouna de loita contra o sentimentalismo, tentando afastarse do ruralismo pra se mergullar na aventura urbana como reflexo, e en función, do cambeo social de Galicia. Dixo que era unha novela progresista porque se incorpora as tendencias europeas, actualizando a nosa sociedade e manifestando a súas contradicións.

CASARES: «OS TOPICOS DA NARRATIVA»

De seguido tomou a palabra Carlos Casares quen disertou sobor de «Alguns tópicos sobre a narrativa galega». Explicou o conferenciante como as correntes literarias son xeneradas por feitos irracionais que conlevan a consideración valorativa das obras literarias a traveso dunha opinión inducida polos que detentan a capacidade de crítica e de acceso comprensivo as obras mais complexas, citando o caso do «Ulises»

de Joyce, considerada por todo o mundo como unha grande novela, a pesares de ser unha obra de difícil comprensión que non chega a unha maioría de persoas.

Referiuse a este fenómeno como xeral a toda a arte no presente século a que ten mais que ver coa historia da literatura que coa da sociedade. Nas sociedades que teñen canles xeradoras de opinión (xornais, cátedras, clubs literarios, etc.), e cunha vida cultural racional, dixo Casares que se podían invertir los termos chegando o artista a plasma-lo pensamento do crítico. Referiuse a nosa sociedade decindo que non hai opinión literaria solvente, acrecentado este feito pola falla de orientación cara o lector, o grande público, co que se conqueriu xenerar unha chea de tópicos, respecto da nosa literatura. Aquí centrou a súa charla, desmitificando tópicos que abundan a hora de considerar os nosos escritores. Citou a Otero Pedrayo decindo que era un novelista devaluado na estima de público e crítica galegos, a pesares de ser o mellor dotado pra narración, dos homes da xeración «Nos».

Poren, refiriuse a Castelao como un autor revaluado, influenciada esta opinión, de fixo, pola súa imaxe pública e por se-la súa, unha obra de doada e amena lectura, pro con importantes limitacións, mesmo nun senso cuantitativo. Outro bo na-

rrador o seu xuício, e moi devaluado, e Vicente Risco, naméntas que unha obra como «Memorias dun neno labrego» de Neira Vilas, sen acadar un gran cume literario, e un best-seller dentro da nosa literatura o ter acadado xa os cento vinte-cinco mil exemplares vendidos, cun gran éxito de público. Por último falou do tópico da necesidade dunha grande «novela longa» nas nosas letras, calificando de frustración de probe ese anelo inxustificable, o que se podería engadir o de que os galegos están mellor dotados prá lírica que pra narrativa e que podería explicarse porque a novela en Galicia é un xénero recente que se desenvolve sobre de todo nos nosos días. Citou a Blanco Amor coma un autor preocupado tamén por facer esa grande novela que non temos, sendo nembargantes un fabuloso creador de relatos cortos, como quedou amosado en «Os biosbardos».

O remate da intervención de Carlos Casares, comunicouse o público a triste nova do pasamento de Rafael Dieste, e con este motivo pediúselles os conferenciante que fixesen unha semblanza do finado que foi improvisada emotivamente.

M.X. PORTEIRO